

inteligence slovenská jednými ústy přiznala k zásadám tam vysloveným, a neviděli jsme ani duše, jenž by proti nim co namítnouti chtěla. Tenkrát jsme tedy hlasovali za foederaci, a teď již začínáme křičet: pro centralisaci jest *náhled slovenský*. Poznati zde tu vrtkavost, kterou jest celý náš život národní protkán. Na tomto základu připouštím i já, že nejsme ještě zralí k státnímu životu. Nebo se hrajeme jako malé děti s principy velebnými národní politiky a nevíme se odhodlat k ustálenosti jedné národní myšlenky, jednoho politického přesvědčení!

Upřev nám Slovákům p. dopisovatel Vídenského denníku *existenci a práva historická* a tak nás chtěv na sílu zastrčit do říše centralistické, upírá nám v č. 119. i *spůsobnost a zralost* ku konstitučnímu životu. K přání mému totiž, „aby nás konstitučnost čím spíše pozdvihla z pochybnosti,“ jakýmsi absolutistickým tonem dodává „*avšak sluší nám i zde položití pravici na srdce a tázati se sebe samých, tázati se národu, zdaž ku konstitučnosti jak náleží připraveni jsme, a zdaž právě konstituční život naší nezralosti nově nezasadí rány.*“ No! to jest přece mnoho! Žádati od Maďarův uznání práv národních, bojovati proti jich nadvládě, chtítí oddělení Slovenska, hleděti k tomu, aby se rovnoprávnost i vzhledem [na] nás uskutečnila, a přece se vyhlašovati za neschopné k žití konstitučnímu, za nezralé k politice veřejnosti. Nelze mi uvěřiti, žeby Slovák vzdělaný a národ svůj milující taktó mluvit mohl. Tak tedy nejlépe bude, když nám vláda i ty drobty konstitučnosti ještě pobeře a znovu nás zapřáhne do járma staré libovole! Hanba nám, stydme se, že ještě sami pomáháme provazy plésti na naši svobodu! To se věru velmi vhod zavděčil p. dopisovatel naší vládě a nadějeme se, že potom, až vláda přece uvidí, že Slovensko není zralé ku konstituci a co takovému ji odejme, pana dopisovatele vymenuje za diktatora, který nás bude knutou připravovat ku konstituci. Ale to jen nějak mimovolně musilo vyklouznout z péra p. dopisovatele, nebo málo předtím nás drží za „*národ zdravého smyslu, za národ politicky zralý*“, i ubezpečujeme jej tedy, že Slováci, „*kteří v tom všeobecném zmatení smyslů a zmítání ponětí, v masách svých rozklatěných udrželi vědomí stávajícího a věčného ducha*“, že tí Slováci, pravím, i nyní dostojí úkolu svému, jež jim konstitučnost ukládá. — Jen ať máme cestu vývinu našemu otevřenou, ať máme práva naše nejen na papíře, ale i v skutku, a nech nás jen přestanou Vídenský denník a comp. strašit jich centralistickými mátohami, pak uvidí p. dopisovatel, že jsme zralí ku konstituci!

Toto jsou jen moje *sukjektivní* úvahy o foederaci a centralisaci, aniž podkládám náhledy tyto celému národu, ať jej držím za zralejší, než abych mu *zásady* jeho budoucnosti do hlavy na sílu vtiskati musil. Avšak s radostí jsem doznal, že hodná většina národovců slovenských stejně smýšlí se mnou. Každý ať jedná dle svého přesvědčení, ale nech se ono nikdy nestaví proti vůli národa! Národ svatý jest! vox populi vox dei!¹³ My tedy na Slovensku žádné diktatorství neuznáváme.

36

List E. Štúra I. I. Sreznevskému.

Uverejnil J. Ambruš, Listy Ludovíta Štúra II, str. 239—241. Poznámky edičné tamtiež na str. 492—493.

¹³ Hlas ľudu, hlas boží.

L. Štúr informuje svojho priateľa o potrebe pomoci Rusov pre Slovákov na vydávanie časopisov a o návrhu Jána Palárika na zjednotenie Slovanov pomocou pravoslávnej cirkvi.

Drahý nezabudnuteľný Izmail!

Asi pred piatimi týždňami písať som Ti list z Viedne po mnohých rokoch nášho mlčania a myslím, že list už máš, odišlý z Viedne po dobrej príležitosti.¹ Nečakajúc na Tvoju odpoveď, píšem Ti zase a odovzdávam list tým istým rukám, ktorým i predošlý.

Predne Ti oznamujem hlboký zármutok muoj. Brat muoj Karel, byvší profesor v Modre a pozdejšie kňaz, opustiu nás dňa 13. t. m. na veky. Na suchoty umreu brat muoj nešťastný. Ako celý jeho život bou láska k našťastniemu národu svojmu, tak boli i jeho poslednie vzdychnutia. Ešte pred smrťou dopytuvat sa starostlivo v otupnosti týchto časov na budúcnosť našu a hladeu na ňu tak bolestne ako na svojich sedem drobných detí, teraz už siruot nešťastných. Ty pobudnúc dakedy nad Dunajom milo si priviedou sviatky vzkriesenia u brata muojho a objaus ho ako priateľa, ako brata, on Ti vari ešte nevyhynuv z mysli a ja, brat včasne umrelieho, porúčam Ti a naďalej pamiatku Tvojho i všetkých nás a veci slovanskej priateľa srdečnieho.

Na nás kam dial horšie časy prichodia. Predtým čo aj pod jarmom maďarským mali sme predca aký taký život a spojenia, ale teraz v nemceckom cviku, v stave obleženia, nemáme ničoho, sme roztratení a hlivieme. Žalostná ale pravdivá vec. Nemci nám po víťaznom boji sľúbili rovnoprávnosť národnú. Maďari sú zbití, ale rovnoprávnosť vyšla na posmech. Miesto maďarskej, predtým panovavšej reči, máme u nás teraz všetky reči rovnoprávne, len nie slovenskú, odsúdenú zas len na najnižšie vrstvy života. V súdoch panuje ešte vždy najviac maďarčina, v administrácii temer úhrnkom(?) nemčina, i latinčina ešte kde tu sa ukiaže, slovenčina ale odsúdená je len na dopisy k obcam a na prosby vychádzajúce od ľudu. Rozkazom vlády malo sa zriadiť dakoľko gymnasií slovenských, ale i tak vyšlo ako všetko druhuo. Jedna dve nauky prednášajú sa po slovensky od milovníkov vecí našej, ostatnie sa prednáša tak ako kto chce a Maďari vždy ešte zadržujú prevahu. — Náš spolok literárny, Tatrín, vzkriesiť sa nemôže pre obleženia, novín nemáme žiadnych okrem tých, ktoré vláda pod názvom Slovenské noviny sama vo Viedni vydáva a ktoré málo kto číta a ešte menej kto predpláca, mužia slovenskí od vlády sú ozdrčení, potupení, prenasledovaní, tí, ktorí urobili čo len mohli pre vládu, na posmech vydaní — prilož k tomu všetkiemu ducha po bojach utrmácanieho, nad terajším stavom neslýchane rozmrzený a máš obraz Slovenska. Ľud sa žaluje na veľkie dane a druhie tarehy, slovom náš stav je žalostivý. Vaša tuším svatá povinnosť by bola pomáhať bratom sklúčeným a ubiedeným bo ťažko je vidieť pomoc inde a hlavne by ste nám mali prostriedky dávať k založeniu dobrých časopisov a k vychovávaní schopnej našej mládeže. Vy ste to kedysi i sľubovali, rozpamätajte sa, Bratia, na sľuby Vaše.

V týchto okolnostach duch slovenský a kmenov našich bratských rovne nešťastných, myslí na prostriedky vyviaznutia zo svojho úpadku. Už vo viacej novinách južno-slovanských predložila sa v jedných ruská v druhých staroslovanská za spisovnú všeobecnú reč a vzbudilo to pozornosť neslýchanú. Naše staruo dogma je: Komu pán Boh, tomu všetci svatí a nám sa zdá byť Boh so svätou Rossiou. — V jednom našom

¹ Porov. dok. 31.

cirkevnokatolíckom časopise, nazvanom Cyrill a Method a vydávanom od katolíckeho kňaza Jána Paliarika, vyslovila sa práve teraz cirkev pravoslávna ako jediný prostriedok spojenia Slovanov katolíckych a protestantských, za čo práve teraz pôvodcu zavreli do kláštora ku Františkánom.²

No, maj sa už dobre Izmail muoj a ak sú ti milie dopisy moje, prihlás sa k

Tvojmu
1851 dňa 23/I.

srdečniami, skormúteniu priateľu(ovi?)
Lud. Štúrovi

37

Samuel Vozár, „Hlas od Tatier“.

Tlačou Filipa Macholda v Banskej Bystrici roku 1851. Uverejňujeme úryvok textu na str. 57–61.

S. Vozár bol prívržencom L. Štúra. Pred rokom 1848 študoval na bratislavskom ev. lýceu a patrila ku skupine Št. Daxnera a J. Francisciho v Gemeri. Spolu s nimi bol aj odsúdený v tzv. plešiveckom procese koncom roku 1848 na dva týždne väzenia pre sprisahanecké styky s M. Bakulinym. *Hlas od Tatier* obsahuje dosť úryvkovite načrtané Vozárove myšlienky o vzťahoch Slovákov k Maďarom, a to v zmysle slovensko-maďarského vyrovnania, ale bez vplyvu maďarskej aristokracie. Rakúsku praje, aby bolo preniknuté duchom revolúcie z roku 1848. Žiada pre Slovákov, ako aj pre Maďarov voľný národný vývin v Uhorsku. Za hlavný faktor národného života pokladá používanie národnej reči v politickej, súdnej administratíve a v osvete. Je za národný život slovenský nepodrobený Maďarstvu.

Demokraté a národovci maďarští osvedčte sa, že čokoľvek proti rovnoprávnosti konzervatizmus pod firmou maďarstva robí, nie vaša viera, nie vaša vuola je. Vy na radu túto urobíte krem toho len to, čomu protivno robiť sa vám ruky smrťou skovanie.

Pomeriť sa s nami, alebo vojnu viesť, sú losy Vám predložené. Pomerením máte priateľstvo naše, úprimnú pomoc v poctivých podnikoch a garanciu od reakcie.

Vojnou s nami . . . nekonečno pole boja a neviem či pre Vás s výhľadom na víťazstvo?

Výminky pomerenia sú:

Nič nepriečiť nám, čo my nepriečime Vám, a jestli vy voľný prejete si vývin, nám v našom závaní tiež žiadne nerobiť.

Otázka je: bez čoho sa vy, jako národ zaobísť muožete, a čo sú potreby vaše?

Zaobísť sa muožete bez nadvlády nad národy a toho pretensie,¹ od čoho vúbec my viac ani nežiadame. Toto je princíp, ktorého zachovávaním národy žijú, odmršťovaním

² Po odsúdení cirkevným súdom musel Palárik odpykávať v kláštore františkánov v Trnave dvojtýždenný trest.

¹ Požiadavka.